

Therapeutic Disrespect Toward a Parent

Q

Psychologists sometimes believe that a patient's symptoms – depression, anger, poor functioning, etc. – are a result of his parents' destructive behavior toward him. Is it permissible to encourage a patient to express his resentment to the offending parent in a controlled, appropriate manner? The goal of this intervention is to help the patient alleviate his symptoms, which likely stem from suppressed hatred toward the parent. This can help improve the relationship in the long term, but in the short term the negative feelings are legitimized and brought to the fore in a manner that is unpleasant.

5. שולחן ערוך יורה דעה סי' רמ סעי' ח

עד היכן כיבוד אב ואם? אפילו נטלו כים של זהובים שלו והשליכו בפניו לים, לא יכלימם ולא יצער בפניהם ולא יכעוס כנגדם, אלא יקבל גזירת הכתוב וישתוק. הנה: ויש אומרים דאם רוצה לזרוק מעות של בן לים דיכול למונעו, דהא אינו חייב לכבדו רק משל אב, אבל לא משל בן (פור בשם ר"י). ואין חילוק בין לכבדו או לצערו. ודוקא קודם שזרקו, דאפשר דממנע ולא עבד, אבל אם כבר זרקוהו, אסור לאכלומיה אבל יוכל לתבעו לדינא (פור בשם הרא"ש). ... אם רוצה להעביר ממנו ריח בעלמא, אסור בכל ענין.

1. גמרא, קידושין דף לב עמ' א

תא שמע, שאלו את רבי אליעזר: עד היכן כיבוד אב ואם? אמר להם: כדי שיטול ארנקי ויזרקנו לים בפניו, ואינו מכלימו ... רב הונא קרע שיראי באנפי רבה בריה, אמר: איזול איחזי אי רתח אי לא רתח. ודלמא רתח, וקעבר "אלפני עור לא תתן מכשול!" דמחיל ליה ליקריה.

6. שו"ת כתב סופר יורה דעה סי' קח

וכן נראה דסבירא ליה למהרי"ק הכי, דהא כתב שם: והאם תחזיר לו הוצאותיו, וכן כתב רמ"א דאין חייב לכבדו משל בן, והא כתב במהרי"ק דזה בזיון לאם שתלך למרחקים לבית דין אחר, ומכל מקום כתב דצריכה להחזיר לבן מה שמוציא בהליכתו למקומה, ומשום דאינו מחויב להפסיד משלו; ועל כרחך דלא אויל בשיטת הרמב"ם, דיש לומר לשיטת הרמב"ם, אסור להעמיד האב בפני בית דין ויפסיד שלו:

2. רמב"ם הלכות ממרים פרק ו הל' ז

עד היכן הוא כיבוד אב ואם? אפילו נטלו כים של זהובים שלו והשליכו בפניו לים לא יכלימם, ולא יצער בפניהם, ולא יכעוס כנגדם, אלא יקבל גזירת הכתוב וישתוק

3. בית יוסף יורה דעה סי' רמ

... סבירא ליה [להרמב"ם] ז"ל דכי אמרינן דוקא משל אב, הני מילי לכבדו, אבל כדי שלא לצער, יש לו לאבד כל מומן שבעולם

7. גמרא, קידושין דף לב עמ' א

תניא: הרי שהיה אביו עובר על דברי תורה, אל יאמר לו: "אבא, עברת על דברי תורה", אלא אומר לו: "אבא, כך כתוב בתורה?" "כך כתוב בתורה?" – צעורי קא מצער ליה! אלא, אומר לו: "אבא, מקרא כתוב בתורה כך".

4. טור יורה דעה סי' רמ

ור"י פירש: למאי דפסקינן שאין צריך לכבדו משלו, ודאי אם זרק כים של הבן, יכול למונעו, אלא מיירי בכיסו של אביו, אינו יכול להכלימו כדי למונעו, אף על פי שעתידי ליורשו. כתב הרמ"ה: הא דבארנקי של בן מצי לאכלומיה, דוקא מקמיה דשדייה לים, דאפשר דממנע ולא שדייה ליה, אבל בתר דשדייה, אסור לאכלומיה, דמאי דהוה – הוה. והשתא כי שתיק כיבוד שאין בו חסרון כים הוא ומיחייב בגויה. ודוקא לאכלומיה, אבל למתבעיה בדינא – שרי לאתבועיה:

<<

Therapeutic Disrespect Toward a Parent

<<

<<

רדב"ן שם

ולא ידעתי למה כתב הראב"ד: אין זו הוראה נכונה, כיון דרב אסי עבד עובדא בנפשית, ואיך הניחה וחלץ לו, אלא ודאי צוה את אחרים לפרנסה. זו תקנתה שיש לה על הבן גענועין ולא מיכספא מיניה, מה שאין כן באחרים. ולא מצי לנעור בה, ואחרים גוערים בה. ואפשר על ידי הכאה, תחזור משמותה. ומעשים בכל יום בכיוצא בזה, והבן אי אפשר לו לעשות דבר מזה:

12. גמרא, קידושין דף לב ע"א

... אמר רב חסדא: האב שמחל על כבודו – כבודו מחול.

13. שו"ת הריב"ש סי' רכ

ועוד ראיתי בשם הראב"ד ז"ל שאין ביד הרב למחול. ואף על פי שאמרו בפרק קמא דקדושין: הרב שמחל על כבודו – כבודו מחול... היינו מידי דלית ביה בזיון, אלא שבאותן דברים שחייב אדם לנהוג בו כבוד מחמת תורתו, כגון לעמוד מפניו, וכיוצא בזה, בהנהגה יכול למחול. אבל על בזיונו, אינו יכול למחול. אדרבה, אסור לו למחול, שהתורה מתבזית בכך. ודמי למאי דאמרינן התם: האב שמחל על כבודו, כבודו מחול, דליכא למימר שיהא האב יכול למחול לבן לומר לו דברי חרופין וגדופין.

14. ברכי יוסף יורה דעה סי' רמ ס"ק יד

דין כ. המכה לבנו הגדול וכו'. יש להסתפק אי קדים אב ומחיל ליה, דבזה לא קעבר א"לפניו, אי שרי ליה להכותו. או דילמא לא שניא. ... הרי כתבו הפוסקים דכבודו מחול ואין בזיונו מחול, ואם כן מה לו לאב ומאי אהני אי מחיל ליקריה, אכתי אפשר דבנו אנב צעריה מבזה ליה ואין בזיונו מחול וקעבר א"לפניו? וההיא דרב הונא דקרע שיראי וכו' ... דקאמר הש"ס דמחיל ליקריה, התם ודאי ידע רב הונא דרבה בריה לא אתי לידי כך לבזותו חס וחלילה, רק אולי היה אפשר דלימא ליה מילי דאינם דרך כבוד, וקעבר על מורא אב, והיינו דפריך ודילמא רתא, ומשני דמחיל ליקריה. אבל מכה בנו גדול, דאיכא למיחש פן יבא לבזותו, אף דמחיל יקריה אסיר, ועבר א"לפני עיור" דאין בזיונו מחול.

8. רמב"ם הלכות דעות פרק ו' ה"ו, ח, ט

ו' כשיחטא איש לאיש, לא ישטמנו וישתוק, כמו שנאמר ברשעים: "ולא דבר אבשלום את אמנון מאומה למרע ועד טוב כי שניא אבשלום את אמנון", אלא מצוה עליו להודיעו ולומר לו: "למה עשית לי כך וכך, ולמה חטאת לי בדבר פלוני?", שנאמר: "הוכח תוכיח את עמיתך"

ח' המוכיח את חבירו תחלה, לא ידבר לו קשות עד שיכלימו, שנאמר: "ולא תשא עליו חטא". כך אמרו חכמים: יכול אתה מוכיחו ופניו משתנות? תלמוד לומר: "ולא תשא עליו חטא"; מכאן שאסור לאדם להכלים את ישראל וכל שכן ברבים ...

ט' מי שחטא עליו חבירו ולא רצה להוכיחו ולא לדבר לו כלום מפני שהיה החוטא הדיוט ביותר, או שהיתה דעתו משובשת, ומחל לו בלבו ולא שטמו ולא הוכיחו, הרי זו מדרת חסידות; לא חקפידה תורה אלא על המשטמה.

9. ערוך השולחן יורה דעה סי' רמ ס"ה ח

הכיבוד והמורא שני עניינים הם. כיבוד הוא ענייני מעשים בפועל, כמו להאכילו להשקותו וכיוצא בזה ... והמורא הוא יראת המעלה, דמורא הוא בלב, ולכך כל דבר המסור ללב, נאמר בו "יראת מאלקיך" ... וכל דבר שיש בזה העדר הכבוד, עובר על "איש אמו ואביו תיראו", וכל שכן כשמבזה אותם בדברים:

10. גמרא, קידושין דף לא ע"ב

רב אסי הוה ליה תהיא אמא זקינה, אמרה ליה: "בעינא תכשיטין". עבד לה. "בעינא גברא". "נייעין לך". "בעינא גברא דשפיר כותך". שבקה ואזל לארעא דישאל.

11. רמב"ם הלכות ממרים פרק ו' ה"י

מי שנטרפה דעתו של אביו או של אמו משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהן, ואם אי אפשר לו לעמוד מפני שנשתמו ביותר, יניחם וילך לו, ויצוה אחרים להנהיגם כראוי להם. השגת הראב"ד – אמר אברהם: אין זו הוראה נכונה – אם הוא ילך ויניח לו, למי יצוה לשמרו.

<<